

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

תוכן

- א. אם אי אפשר לשנות מותר ... דדרו בדוחקא לדרו ברגלא ... כמה דאפשר לשנויי משנינן ביזמא טבא1
- ב. אין מטפחין ואין מספקין ואין מרקדין.....2
- ג. והאידינא דקא חזינן דעבדן הכי ולא אמרינן להו ולא מידי3
- ד. לא ליתב איניש אפומא דלחיא.....4
- ה. הנח לישראל מוטב שיהו שוגגין ואל יהו מזידין ... לא שנא בדרבנן ולא שנא בדאורייתא5
- ו. אין מתחילין באוצר תחלה ... מתחילין בערמת התבן ... בתבנא סריא ...דאית ביה קוצים 6
- ז. אין נוטלין עצים מן הסוכה ... דקא סתר אהלא ... סמוך לדפנות ... באסורייתא.....7
- ח. בסוכה נופלת ... בסוכה רעועה8
- ט. מניין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ... כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה.....9
- י. סיככה כהלכתה ועיטרה ... אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון של חג 11
- יא. ואם התנה עליהם הכל לפי תנאו ... באומר איני בודל מהם כל בין השמשות12
- יב. אבל עצי סוכה דחלה קדושה עליהו אתקצאי לשבעה.....14
- יג. הפריש שבעה אתרוגין לשבעה ימים ... כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה למחר ..14

דף ל.

א. אם אי אפשר לשנות מותר ... דדרו בדוחקא לדרו ברגלא ... כמה דאפשר לשנויי משנינן ביזמא טבא

המוליך תבן¹ בשק להיסק או לבהמה, לא יפשיל את השק לאחוריו, לפי שהוא גנאי יום טוב, שנראה כמי שמתכוין למלאכה רבה, או להוליך למקום רחוק כדרך חול².

¹ שו"ע ונו"כ תקי ט
² שער הציון שם לג

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

הנושא³ משאות צריך לשנות מהדרך שהוא נושא ביום חול, ולפיכך שדרכן לישא אותן במוט, ישא אותן על גב מאחוריו, ושדרכן לישא אותן על גבו מאחוריו, ישא אותן על כתפו, ושדרכן להנשא על הכתף, ישא אותן בידו לפניו, או יפרוש עליהן בגד, אם הן משקין שאין לחוש בהן שמא יבואו לידי סחיטה⁴, כגון ביין ארום או שאר משקין שאין מלבנים, ואף אם יסחוט אינו חייב משום מלבן.

וכל זה כשאפשר לו לשנות, אבל אם אי אפשר לו לשנות, כגון שזימן אורחים וצריך למהר ולהביא לפניהם, אף על פי שהאורחים הן מאותה העיר⁵ שאין כאן מצות הכנסת אורחים, מכל מקום כיון שהוא נחפז וצריך למהר, וכן כל סיבה אחרת שאינה יכולה לשנות⁶, אינו צריך לעשות שום שינוי מדרך החול ומותר להוליך הרבה בקבוקים בסל בשק או בארגז וכן תבן או משאות ולהפשילם לאחוריו.

אולם אם מוליך במקום בו אין מצויים רבים כגון בתוך הבית או החצר, עדיף שיוליך כמור רבה ובטירחה המינמלית משישנה ויוסיף טירחא או הליכה⁷.

ב. אין מטפחין ואין מספקין ואין מרקדין

כבר נתבאר במסכת שבת דף קמח: שאין לרקוד בשבת ויו"ט⁸, אבל יש להקל בזה בשמחה של מצוה.

וכן אסור⁹ להשמיע קול בדרך שיר או לפי קצב אף בלי עזרת כלי, על ידי כל פעולה שהאדם עושה באחד מאיברי גופו, כגון על ידי מחיאת כפים או הקשת אצבע האגודל באמה (האצבע האמצעית), אם לא בשמחה של מצוה או בשינוי, שלא כפי שרגילים לעשות בימות החול, כגון שיקיש בידו האחת על גב היד האחרת, אבל מותר למחוא כפים, אפילו בדרך רגילה, כדי להעיר

³ שו"ע ונו"כ שם י

⁴ מ"ב שם ס"ק לג

⁵ מ"ב שם לה

⁶ מ"ב שם לד וכגון בנושא מים שאינם יכולים לכסות מכיון שיש לחשוש שמא יפול הכסוי למים ויבא לידי

סחיטה. מ"ב שם לג

⁷ רמ"א שכנגד ומ"ב כה

⁸ שו"ע ונו"כ שלט ג

⁹ שם

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

את הישנים או כדי להשתיק את המסובים וכדו', ובלבד שלא יעשה כן לפי קצב מסויים.

השריקה בפה מותרת בשבת וביו"ט, לרבות שריקת ניגון או שיר.

השמעת קול בכל כלי המיועד לכך אסורה, ובכלל זה לא רק כל כלי המוזיקה כי אם גם הפעמון, הרעשן, המשרוקית, הצפצפה וכיו"ב, וכל הכלים האלה הם מוקצה ואסורים בטלטול.

מותר ליתן בידי תינוק קטן מן הצעצועים המשמיעים קול כשהוא מנענע אותם או לוחץ עליהם, ואולם ודאי שלגדול אסור להשמיע כל קול בצעצועים אלה, גם אם הוא עושה כן בשביל התינוק.

כלים שאינם מיועדים להשמעת קול (ולאו דוקא כלים, אלא הוא הדין כל דבר שבעזרתו אפשר להשמיע קול, ובכלל זה דלת, חלון או רצפת הבית), מותר להשמיע בהם קול שלא בדרך שיר, אך בדרך שיר או לפי קצב אסור. ולכן מותר לדפוק בכף וכדו' על בקבוק או על כוס כדי לבקש שקט מציבור המסובים, וכן מותר לדפוק במפתח וכדו' על הדלת, כדי שיפתחו לו, אבל אין לעשות זאת לפי קצב מסויים. גם מותר להשמיע קול רעש על ידי הקשת שני כלי מטבח וכדו' על מנת להעיר את הישנים, אבל אין לעשות זאת לפי קצב מסויים. אסור לדפוק על השולחן בקצב מסויים בשעת שירה, לא בכלי ולא ביד, וגם אין להכות לפי הקצב ברגל על הרצפה כדי להנעים את השירה.

ג. והאידנא דקא חזינן דעבדן הכי ולא אמרינן להו ולא מידי

עכשיו שנהגו ההמון לספק ולטפח ולרקד בכל מיני שמחה, אין מוחזין בידם לפי שבודאי לא ישמעו, ומוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזיזים, וכתב הרמ"א¹⁰ שיש שלמדו עליהם זכות לומר שעכשיו אין אנו בקיאים בעשיית כלי שיר ולא שייך לגזור שמא יתקן כלי שיר שדבר שאינו מצוי הוא כלל. ובמקום מצוה יש לשסמוך על קולא זו, אך מכל מקום אין להקל לספרדים ובני עדות המזרח שקבלו הוראות מרן השלחן ערוך, שפסק לאסור לרקוד בשבת גם בזמן הזה. ולכן הרואה ספרדי המטפח ומרקד בשבת, ראוי להעיר למוסר אזנו ולהודיעו שהדבר נגד ההלכה. וצריך להוכיחו בנחת, שאז דבריו יתקבלו. וכל אשר נגע יראת אלוקים בלבנו, יזהר ויזהיר בלשון של זהורית לבל יכשלו באיסור זה.

¹⁰ שם ובשו"ת רמ"א קכה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ובמקום מצוה לאשכנזים נחלקו, י"א שמותר לכתחילה, וי"א¹¹ שגם אז אינו אלא לימוד זכות לאלו שכבר הורגלו לנהוג כן.

וכן נחלקו האם לכבוד שבת גרידא, שלא במקום סעודת מצוה מחמת חתן וכלה, או ברית מילה ובר מצוה וכדו'. האם זה בכלל מקום מצוה אם לאו.

ומנהג הרבה קהילות קודש בעת שירות ותשבחות להשי"ת בשבתות וימים טובים, לרקד ולמחוא כף, והכל לפי המנהג.

אך לספרדים איסור הריקוד בשבת הוא גם למי שמתלהב ברשפי אש שלהבת במצות שמחת יום טוב, וכל שכן בשאר כל אדם שהריקוד בשבילם טירחא ואינה חשובה כל כך כשמחה של מצוה כשאינם חושקים בה.

וכן לספרדים אין להקל לרקוד בשבת גם בסעודה שחתן וכלה מסובים בה, אף שעושים כן כדי לקיים מצות שמחת חתן וכלה. שרק ביום שמחת תורה הקילו בזה משום כבוד התורה.

ומכל מקום אפשר להקל על ידי הליכה במחול בלבד, בשירות ותשבחות, שדוקא כשעוקר רגלו אחת ומניח חבירתה חשיב כריקוד האסור בשבת, אבל לא בהליכה במחול. והמחמיר גם בזה תבוא עליו ברכה.

וביום שמחת תורה מותר למחוא כף כרגיל, ואין צריך לעשות בשינוי, ומכל מקום יש אומרים שאין ליטול את הפעמונים ולקשקש בהם, גם ביום שמחת תורה, מאחר ודמי קצת לכלי שיר, ולא התירו בשמחת תורה אלא בלא כלי שיר.

ד. לא ליתב איניש אפומא דלחיא

כבר נתבאר במסכת שבת דף קמא. שאף על פי שמותר להשתמש כנגד הלחיה¹² המונח להיכר בראש מבוי כדי להתיר לטלטל בתוכו, או תחת הקורה, לא ישב אדם בפתח המבוי וחפץ בידו, שמא יתנגלגל החפץ לרשות הרבים וישכח ויביאנו, כיון שאין היכר בינו לרשות הרבים.

אבל בפתח החצר בין שפתוח לרשות הרבים בין שפתוח לכרמלית, מותר לפי שיש היכר. והוא הדין בפתח מבוי המתוקן בעזרת פתח, ומכל מקום בעזרת פתח שלנו שהוא גבוה מאד יש להחמיר אפילו בפתוח לכרמלית.

¹¹ עיין שו"ת שבט הלוי ח"ד לו ובשו"ע הרב שם ב הביא רק כלימוד זכות

¹² שו"ע ונו"כ שסה ה

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ה. הנח לישראל מוטב שיהו שוגגין ואל יהו מזידין ... לא

שנא בדרבנן ולא שנא בדאורייתא

מצות עשה מן התורה בערב יום הכפורים להוסיף מן החול על הקודש, ותוספת זה צריך שיהא קודם בין השמשות דאלו בין השמשות עצמו ספק לילה הוא ואינו נקרא תוספת.

ואעפ"כ האוכלים ושותים עד בין השמשות ממש¹³, ואינם יודעים שמצוה להוסיף מחול על הקודש אין ממחין בידן אם הוא ידוע שבודאי לא ישמעו לנו, ויעשו בזדון דמוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין.

וכן הדין בכל דבר איסור שאינו מפורש בתורה, אלא שתכמים למדוהו ממדרש הפסוקים או שהוא קבלה בידם הלכה למשה מסיני, או שהן בעצמן אסרו דבר ואדם אחד עובר על דבריהם בשגגה, שאינו יודע האיסור, ואף אם יודיע לו האיסור לא יקבל ממנו, אינו צריך למחות בידו דמוטב שיהיה שוגג ולא יהיה מזיד. אבל בספק שמא יקבלו, צריך למחות אפילו במידי דרבנן.

לדוגמא מי ששומע את אשתו המדברת דברי חול בשבת, אם יודע שאם יעיר לה תקבל ממנו, צריך להעיר לה בניהותא שהדבר אסור על פי ההלכה. אך אם לא תשמע לו, ועל ידי שיעיר לה יתבטל השלום בבית, יניח הדבר לפעם אחרת להסביר לה האיסור, ולא יבטל את השלום בביתו.

וכ"ז דוקא בשעכשיו הם שוגגין, אבל כשיודעין שהוא אסור ועוברין במזיד, צריך להוכיחם אף כשברור לו שלא יקבלום.

אבל דבר שאיסורו מפורש בתורה, ועובר עליו כעת בשוגג, אף על פי שידוע לנו שהחוטא הזה לא יקבל ממנו, אף אם נודיע לו האיסור, אעפ"כ צריך למחות בידו, לפי שכל ישראל ערביין זה בזה וע"י שמוחה בידו הוא מוציא את עצמו מהערבות.

ומכל מקום לא יוכיחנו ברבים אלא פעם אחת, אבל לא ירבה בתוכחות ברבים מאחר שברור לו שלא יקבל ממנו, ועל זה אמרו כשם שמצוה לאמר דבר הנשמע כך מצוה שלא לאמר דבר שאינו נשמע.

¹³ שו"ע ונו"כ תרח ב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אבל חייב להוכיחו ביחיד אפילו מאה פעמים עד שינוזף בו החוטא, שכיון שהודיע לו האיסור והוא עובר עליו בזדון חייב כל אחד ואחד מישראל להוכיחו, שנאמר הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים.

מכל מקום אם היא עבירה שבסתר יוכיחנו בתחלה בסתר, ואם לא שב מדרכו מכלימים אותו ברבים עד שישוב. אבל אם עובר עבירה בגלוי מוכיחין אותו מיד שלא יתחלל שם שמים.

מי שהוכיח את חברו ונזף בו חברו החוטא, לא יוכיחנו עוד על עבירה זו שנאמר אל תוכח לך וגו'.

והמופקרים לגמרי ר"ל מעול תורה מצוות, ואף שעושים לתיאבון וכתינוקות שנשבו, וכרבים מהחילונים שבימינו, שהולכים לביהכ"נ בימים הנוראים וכדו' מחמת הרגילות בזה, מ"מ עוברים על כל התורה כולה, וממש לשחוק בעיניהם אם יאמר לו על דבר אחד בחן ובתחנונים למה תעשה כך, וע"ז אמר הכתוב אל תוכח לך וכו', פטורים מלהוכיחם על חילול שבת שעושים כנסיעה במכונית וכדומה עד שיראה בהם קצת נטיה ליהדות ע"י שבאים לשאול כפעם בפעם על ההיתר ועל האסור, ע"י רוח טהרה שמתנועץ בהם, כאשר יארע כמה פעמים, אז יוכל לקיים מצוות תוכחה כמשמעותה.

שוחט ששחט עבור קיבוץ חילוני, ובדק הריאה ונמצאת טריפה, יש מי שאומר שאם הוא יודע שלא ישמעו בקולו, אינו חייב להודיעם שהבהמה נמצאת טריפה, שבדבר שאינו מפורש בתורה להדיא אמרינן מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין. ויש חולקים ואומרים שחייב להודיעם שהבהמה טריפה. וכן עיקר.

ו. אין מתחילין באוצר תחלה ... מתחילין בערמת התבן ...

בתבנא סריא ... דאית ביה קוצים

עצים שהכניסן לאחסנה להצניען לימות החורף, אם לא הכין אותם מבעוד יום כלומר שלא חשב עליהם להסקה ביום טוב, אין מתחילין להסתפק מהם, ואסור להסיקן ביום טוב לדברי האוסרים מוקצה ביום טוב לעיל דף ב:

וכן ערימת התבן שאחסן למאכל בהמה, אך לא היה בדעתו להסתפק ממנה עד לאחר זמן מרובה אסור להסיק ממנה ביום טוב, אלא אם כן הכין אותה מבעוד יום, להאוסרים מוקצה ביום טוב.

אולם אם התקלקל התבן לאחר שהכניסו לאחסון ואין התבן ראוי אלא להסקה, כגון שהוא נרקב וסרוח שאינו ראוי לבהמה וגם יש בו קוצים שאינו ראוי לגבל בו טיט ללבון לבנים מחמת הקוצים, שמסרטים ידיו ורגליו, אין

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

צריך להכין אותו מבעוד יום, שהרי הוא מוכן ועומד להסקה, משעה¹⁴ שנרקב ונתערבו בו הקוצים.

במה דברים אמורים כשנרקב ונתערבו בו הקוצים קודם יום טוב, אף על פי שלא היה יודע מזה עד כניסת יום טוב אין בכך כלום, שהרי מוקצה בטעות אינו מוקצה, דהיינו דבר שהסיח דעתו ממנו בין השמשות מפאת טעותו, ובשבת נתבררה לו טעותו, מותר לטלטלו¹⁵, אבל אם נרקב או נתערבו בו קוצים ביום טוב, אין לך מוקצה גדול מזה כיון שהיה מוקצה בין השמשות¹⁶.

וכל זה כשהתבן הוא יבש, אבל אם הוא לח בענין שאינו ראוי להסיקו אלא בהיסק גדול של עצים, או של תבן אחר, אסור להסיקו ביום טוב לפי שהיסק גדול הוא דבר שאינו מצוי¹⁷, ומן הסתם אינו עומד להיסק אלא אם כן הכין מערב יום טוב.

וכל זה להאסורין מוקצה ביום טוב, אבל להמתירין מוקצה ביום טוב מותר להסיק אפילו מעצים שהכניסו לאחסנה, וכן הדין במחסן – ממגורה של תבן אפילו לח, אף על פי שלא נרקב ואין בו קוצים, וכבר נתבאר דבמדינות אלו נהגו להקל במוקצה ביום טוב¹⁸.

ותבן וכן עצים שלא הכניסו לאחסנה להשתמש בהן לאחר זמן, מותר לכו"ע להסיק בהן אפילו יפה, אפילו עומד להאכיל לבהמתו, או לעשות בהן שאר תשימש דאין שם מוקצה עליהן¹⁹.

דף ל':

ז. אין נוטלין עצים מן הסוכה ... דקא סתר אהל'א ... סמוך לדפנות ... באסורייתא

אין נוטלים עצים מן הסוכה העשויה לצל²⁰ ביום טוב, בין מן הדפנות בין מן הסכך, אף על פי שאינה סוכה של מצוה, מפני שהוא כסותר בנין.

¹⁴ ואפילו אם קודם לכן הכניסו לאוצר שלא להסתפק ממנו עד לאחר זמן מרובה, מכל מקום כיון שבשעה שהכניסו לאוצר היה עדיין ראוי לבהמה או לטיט א"כ בשעה שהכניסו לאוצר לא הקצה אותו אלא ממאכל בהמה ומגיבול טיט, אבל מהסקה לא הקצה אותו כלל שבעת ההיא לא היה יודע שירקב ויתערבו בו קוצים, ולא יהא ראוי אלא להסקה, ואילו היה יודע לא היה מקצה אותו כלל.

¹⁵ כמבואר במ"ב שי ס"ק יז

¹⁶ שער הציון שם ס"ק נה

¹⁷ מ"ב שם לו בשם המנ"א וכתב שבחמד משה מפקפק בזה אולם בשו"ע הרב כתב כמנ"א.

¹⁸ מ"ב שם לו

¹⁹ מ"ב שם לה

²⁰ שו"ע ונו"כ תקיח ה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ואפילו אם לאחר שנמר את כל הדרפנות העמיד עוד חבילות של קנים אצל אחת מהדרפנות כדי להעבותו ולחזקו ע"י הוספת קנים אלו, אסור ליטול מקנים אלו ביום טוב לפי שהן בטלין לגבי הכותל, ונחשבין כמותו כיון שהעמידן שם כדי להוסיף בעובי הדופן, הרי הן נחשבין מכלל הדופן, אף על פי שלא ארגן עמו, והנוטל מהן הוא כסותר בנין²¹.

אבל אם לא נתכוין בהן להוסיף בעובי הדופן, אלא רק כדי לחזקו ולסמכו בלבד אינן בטלין לגבי הדופן, ואינן נחשבין כמותו, והנוטל מהם אינו כסותר בנין אלא הרי הן כשאר כל עצים, ומותר ליטול ביום טוב מקנים אלו בין שהם אגודים ביחד, ועשוין כחבילה, בין שהן נפרדין. דכיון שלא נתכוין בהן כדי להוסיף בעובי הדופן, וגם לא חיברן עמו, בודאי אין דעתו שיהיו עומדים כאן לעולם, אלא כשיצטרך להם יטלם מכאן ויסמוך את הדופן בדבר אחר, לפיכך אינן בטלים לגבי הדופן.

במה דברים אמורים בקנים העומדים אצל הדרפנות, אבל קנים המונחים על גבי הסכך אף על פי שלא נתכוין בהן כדי להוסיף בעובי הסכך, אלא כדי להעניען או כדי לייבשן אסור ליטול מהן ביום טוב, שמכיון שקני הסכך בעצמן אינן ארוגין ביחד, ואינן מחוברים זה עם זה א"כ אין שום הפרש בין קני הסכך לקנים הללו שהניח על גביהן, והכל נחשב כדבר אחד והנוטל מאחד מהן ביום טוב הרי זה כסותר אהל.

אבל אם קנים הללו שהניח על גבי הסכך הן אגודין ביחד ועשוין כחבילה²², מותר ליטול מאגודה זו ביום טוב, שכיון שלא התיר אגדן כשהניחן על גבי הסכך כדרך כל המסככין בקנים שמתירין אגדן, הרי ניכר הדבר שקנים הללו אינן מכלל הסכך ואינן בטלים אצלו, והרי הן כשאר כל עצים כיון שלא הניחן שם כדי להוסיף בעובי הכותל, אלא כדי להעניען או כדי לייבשן, אבל אם הוסיף בעובי הגג שהם אגודים אסור.

וכל זה ביום טוב שאיסורים אלו נוהגים גם בסוכה שאינה של מצוה²³, אבל בסוכה של מצוה יש איסור גם בימי חול המועד, ויתבאר להלן לפנינו.

ה. בסוכה נופלת ... בסוכה רעועה

כל העצים שאסור ליטלן מן הסוכה²⁴ בין עצי הסכך והדרפנות עצמן, בין עצים שהוסיף עליהם באופן שאסור ליטלן מהסוכה ביום טוב, אסורים אפילו אם נפלה הסוכה ביום טוב, ואסור לטלטלן ואפילו לשרפן במקומן ואפילו

²¹ מ"ב שם לט

²² מ"ב שם מא

²³ מ"ב שם לה

²⁴ מ"ב שם מב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אם הסוכה היתה רעועה מערב יום טוב ועומדת ליפול, כיון שבתחלת כניסת יום טוב דהיינו בבין השמשות היה אסור לטלטלן מחמת איסור סתירת בנין, ומתוך שנאסרו בבין השמשות נאסרו לכל היום כולו, ואף המתירים נולד ביום טוב מודים במוקצה מחמת איסור שנדרחה בידי אדם בבין השמשות שאף בשבת הוא אסור, וסוכה זו נדרחית בבין השמשות בידי אדם שבנו אותה²⁵.

ואפילו אם התנה עליה מערב יום טוב שיהיה מותר לטלטלה לכשתפול ביום טוב, אין תנאי זה מועיל כלום²⁶.

ט. מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ... כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה

כבר נתבאר במסכת סוכה דף ט. שכשם שחל שם שמים²⁷ על הקדשים, ולכך הן אסורים בהנאה, כך חל שם שמים על הסוכה שנאמר (ויקרא כג פסוק לד) חג הסופות שבעת ימים לה' מה חג דהיינו חגיגה לה' אף סוכה לה'.

ואין נקרא סוכה אלא הסכך בלבד, לפיכך אסור להסתפק מעצי הסכך כל שבעת ימי החג מן התורה, ואפילו לעשות מהם קיסם לחצות את שיניו, בין מהסכך הצריך להכשר סוכה כלומר ז' טפחים על ז' טפחים, בין מהסכך

²⁵ ואף למאן דסבירא לה דמוקצה מותר גם ביום טוב, כאן אסור משום דהוא מוקצה מחמת איסור דקיימא לן דאף בשבת אסור, כדאיתא בשלהי שבת ובסימן רע"ט, וכן מוכח בסוגיא דשוין להא דמותר שמן שבגור, וכן איתא במאור ובמאירי דלפי מאי דקיימא לן דמוקצה מחמת איסור אסור, גם זה אסור, ועיין במגן אברהם שהסכים בן להלכה, ותמה על הטור דלמה הזכיר כלל דעת ר' שמעון בענייננו אחרי דלא קיימא לן כוותיה גם בשבת, וביותר מזה יש לתמוה על הרי"א והאור זרוע שנקטו בן להלכה דמותר, וצריך עיון. ודע עוד, דמה שנזכר בבבלי המאור דבסוכה רעועה אינה מוקצה מחמת אסור דאי נמי סתם לה קודם נפילה אין בה משום סתירת אהל מן התורה, ובוזה היה אפשר לתרין קצת קושיא זו, עיין במגן אברהם, רוב המפרשים חולקים על זה, עיין ברשב"א וברא"ה ובמאירי שכתבו כולם לדבר פשוט דאפילו בדופן רעוע איכא סתירה דאורייתא, [ולא זכר אלא משום שהוא סותר שלא על מנת לבנות, ולא אמרינן בזה עומד ליפול כנפול דמי. שער הציון שם ס"ק עד

²⁶ בשו"ע הרב כתב הטעם "דאף שהיה דעתו עליה מערב יום טוב ואין בה משום מוקצה מכל מקום יש בה משום נולד שהרי אתמול היה עליה שם סוכה והיום נקראת שברי עצים ולפיכך אסור לטלטלה להאוסרים נולד ביום טוב" ועיין בביתאור הלכה שם ד"ה נוטלים שפלל לדעת המחבר אם מועיל תנאי ואולי דוקא בדופן רעועה, אך למש"כ הרמ"א ברעט אין נ"מ, דכמו שאינו מועיל בנר אינו מועיל כאן.

²⁷ שו"ע ונו"כ תרלח א

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

היתר על הכשר סוכה, ואפילו נפלה הסוכה ונתבטלה מצותה²⁸, אף על פי כן אסור להסתפק מעצי הסכך כל שבעת ימי החג מן התורה²⁹. ואפילו עשה סוכה אחרת בחוה"מ וא"צ לראשונה בכל זאת עזיה אסורים בהנאה.

ומדברי סופרים אסור להסתפק אפילו מעצי הדפנות כל שבעת ימי החג ובשמיני עצרת ובחו"ל גם בתשיעי³⁰, אפילו אם נפלה הסוכה³¹.

ואפילו הדפנות שאין עריך להכשר סוכה כגון שעשה ארבע דפנות שלימות כל הדפנות מוקצות למצות הסוכה וחל עליהם קדושת הסוכה³². וי"א³³ שגם רצפת הסוכה בכלל קדושת הסוכה כשעשויה מקרשים וכדו', אבל אין המקום נאסר³⁴, ולכן אם נפלה הסוכה או פינו אותה משם מותר להשתמש במקום שעמד שם הסוכה לכל שימוש שהוא.

ואם פירס על רצפת הסוכה שטיחים וכדו' דינם כנוי סוכה ומועיל תנאי עליהם בערב יום טוב שיוכל להשתמש בהם אימתי שירצה.

אולם עצי הסכך והדפנות עצמן אינן אסורים אלא להסתפק מהן דרך ביטול, שבזה תבטל קדושתה, דהיינו שלא יטול מהן שום דבר אפילו קיסם לחצוץ בו שינוי שהרי כשמפריד הקיסם מהסוכה מפקיע הוא מעליו קדושת הסוכה, אבל מותר ליהנות מהן הנאה להשתמש בהם כל תשמיש כל שאינו מפקיע מעליהם קדושת הסוכה³⁵, כגון להניח עליהם חפציו ולהריח בהם אם הם עצי בשמים, וכל כיוצא בזה.

²⁸ ועיין שו"ת שואל ומשיב מהדו"ד ח"ג סי' כ"ח אוסר, מטעם זה לסתור הסוכה כדי שלא יפקיע מצותה וקדושתה. ועיין בשו"ת להורות נתן ח"ז סי' מ"ח ומ"ט שמסקנתו להתיר לסתור הסוכה בחוה"מ כשיש צורך בכך ובתנאי שלא ישתמש בעצי הסוכה לשימוש כלשהו.

²⁹ אמנם הוא מחלוקת הפוסקים אם בנפלה איסורה מן התורה וכן דעת הי"ש"ש בביצה או שאיסורה מדרבנן דעת ר"י בתוס'.

³⁰ שהרי בשמונה עדיין מהוייב לאכול בסוכה וכיון דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכולי יומא ואם חל שבת אחר יום טוב נוהגין שלא להסתפק ממנו גם בשבת דהוי כמכין מיו"ט לשבת. מ"ב שם ס"ק ב

³¹ ואף על פי שהדפנות אינן עיקר הסוכה מכל מקום הואיל והוקצו למצות סוכה חל עליהם קדושת הסוכה להאסר בהנאה כמותה.

³² וזה רק אם עשה ארבעתן בסתם שלא פירש על איזה דופן כוונתו להכשר סוכה ועל איזה דופן כוונתו לעשותו דופן רביעי למצוה מן המובהר בעלמא, אבל אם לאחר שעשה מן הדפנות שיעור הצריך להכשר סוכה הוסיף עוד דופן שנראה מכוונתו בעשיית זה הדופן שאינו אלא למצוה מן המובהר בעלמא לא נאסר כלל זה הדופן ולא חלה עליו קדושת הסוכה מעולם.

³³ שו"ת אנ"מ או"ח א קפא ועיי"ש שכתב להדיא שאיסור הריצפה מדין עצי סוכה אלא אם עשאה רק לנוי שאז דינה כנוי סוכה. וכ"מ בשו"ת אבנ"ז חו"ד סי' שס"ג

³⁴ שם בשו"ת אנ"מ

³⁵ ועיין שו"ת עונג יום טוב או"ח סי' מ"ט שהולק על דעת המ"ז המובא במ"ב, וסובר שכל הנאות אסורות בסוכה אפילו אין בהם משום ביטול קדושתה, כיון שהוקש לקרבן חגיגה. ולדבריו אסור ליהנות מהסוכה אלא אך ורק מה שהוא לצורך מצוותה, ועיין קהלות יעקב סוכה סי' ז'

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

סוכה הבנויה לשם על כגון סוכת שמירה וכדומה, אפילו אם נכנס³⁶ ואכל בה³⁷, לא התקדשה ועציה מותרים. וי"א³⁸ שאפילו בסוכה שלא נעשית לשם מצוה ואפילו לא חידש בה דבר, אם ישב בה פעם אחת לשם מצות סוכה, נתקדשה ונאסרה.

ולכו"ע קודם שישב בה לשם מצות סוכה אין עליה קדושה כלל אפילו עשאה לשם מצות סוכה, ומותר להסתפק אפילו מעצי הסכך ואין צריך לומר מעצי הדפנות ומנויי הסוכה, שכל מצוה שעדיין לא נשתמשו בה לשם מצוה אין עליה קדושה כלל.

ואפילו מי שיש לו סוכה בנויה משנה לשנה, אף על פי שישב בה בשנה שעברה אעפ"כ אינה אסורה עד שישב בה בחג של שנה זו, דכיון שעבר החג של שנה שעברה בטלה קדושת הסוכה, ואין הקדושה חלה עליה עד שישב בה פעם אחת לשם מצוה³⁹. ויש מפקקים בזה טוב להחמיר⁴⁰.

אם לאחר שסיכך כל סכך הצריך לסוכתו, הוסיף עליו עוד קנים בעובי הסכך הרי קנים אלו שהוסיף בטלים הן לגבי הסכך וחל עליהן קדושת הסוכה.

אם הוסיף קנים בעובי הדפנות או שזקף קנים ונתכוון בסמיכת הקנים לדופן כדי לחזק את הדופן או כדי להוסיף בעובי הרי הן בטלים לגבי הדופן, אף על פי שאינן מחוברין לדופן וחל עליהם קדושת הסוכה כמו על הדופן עצמו.

י. סינכה כהלכתה ועיטרה... אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון של חג

במסכת סוכה דף י. התבאר שנויי הסוכה⁴¹ שתולים בסוכה כדי לנאותה בין שהן תחת הסכך בין שהן סביב הדפנות, אסור להסתפק מהם כל ימי החג, עד לאחר שמיני עצרת ובהו"ל עד תשיעי, ואפילו אם נפלו מהסוכה, מפני שהוא ביזוי למצוה כשמסתפק מנויה⁴², וכיון שהן אסורין באכילה

³⁶ עיין במ"א שאפילו לא נעשית לשם סוכה דהיינו שהיתה עשויה לצל כיון דמדינא סוכה כשרה היא וישב בה פ"א אסורה שוב כל ימי החג ונ"ל דמיירי שהומינה מתחלה לשם סוכת החג או שבעת שישב בה היה דעתו לישב בה כל ימי החג הלא"ה לא נתקדשה בפ"א להיות שם סוכת החג עליה. מ"ב ס"ק ט

³⁷ וצ"ע שהרי צריך לחדש בה דבר וא"כ בכך נעשתה לשם חג ותאסר על ידי כך, ואולי איירי דוקא בלא חידוש והמ"ב לשיטתו לעיל שאינו אלא מצוה מו המוכח, ולהכי ביו"ט אינו יכול לחדש כנ"ל. ועוד אפ"ל כיון דס"ל שהחידוש אינו אלא להידור ומצוה א"כ לא הוי פעולה מספקת בגוף הסוכה לקדשה לשם החג משום כך. וצ"ע

³⁸ שולחן ערוך הרב שם סעיף טו

³⁹ דעת שו"ע הרב שם

⁴⁰ מ"ב שם ט מהשע"ת והבכורי יעקב

⁴¹ שו"ע ונו"כ תרלה ב

⁴² וכיון דאיתקצאי לביה"ש איתקצאי לכל היו"ט ואפילו נפלו בחוה"מ אסורין. מ"ב שם ס"ק יג

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אסורין גם בטלטול בשבת ויו"ט שהרי אינן ראויים לכלום כל ימי החג, ואפילו מפני הנגבים או מפני הגשמים אסורים לטלטלם.⁴³

אולם בחול המועד אע"ג שאסור ליהנות מהם מותר לטלטלם, ולפיכך אם נפלו יכול להתזירם למקומם, וכן יכול להסירם אם חושש שיהרסו בגשם או שינגבו.⁴⁴

תלאן ביום א' או בחוה"מ, מתחיל איסורו מן בין השמשות הראשון שאחר זה, עד סוף יום טוב אבל מן עת התליה עד הערב לא מיתסרא.⁴⁵

מי שתלה אתרוג לנוי בסוכה ורוצה עתה להשתמש בו למצות ארבעת המינים בחוה"מ שמותר לטלטלו, המותר לצאת בו "שמצות לאו להנות ניתנו" ועוד שעיקר האסור ליהנות הוא משום ביזוי מצוה וכאן אין ביזוי דמעיקרא הוא רק נוי מצוה והשתא מצוה גופא, ומברכים עליו.⁴⁶

כל מה שמכניסים⁴⁷ לסוכה לשם נוי סוכה אסור להשתמש בהם כל שמונת ימי החג, גם אם אינם תלויים על הסכך או הדפנות, כגון עציץ או אגרטל פרחים לנאות הסוכה. ובשבת ויו"ט אסורים בטלטול. אך דברים שנועדו לנוי השולחן או גם לשימוש, אם אינם תלויים, לא נאסרו.

ולפיכך נורות וכלי אכילה, מפיונים ופרחים, שנועדו לעיטור השולחן, אינם כנוי סוכה.⁴⁸

יא. ואם התנה עליהם הכל לפי תנאו ... באומר איני בודל מהם כל בין השמשות

עוד התבאר שם שנויי סוכה שרוצה להשתמש בהם אם התנה עליהם מערב יום טוב, קודם שקיעה⁴⁹ בכניסת יום טוב, ואמר "אין אני בודל מלהסתפק מהם כל שהות אורך בין השמשות של כל שמונת הימים". נמצא בשעה שהיתה הקדושה צריכה לחול עליהם בתחלת כניסת לא חלה עליהם כלל

⁴³ ואם נפלו הנויין על השולחן וא"א לאכול י"א דמשום אוכל נפש ביום טוב מותר לטלטל המוקצה ולהסירן. והפמ"ג מסיק דאם אפשר ע"י טלטול מן הצד לנער הטבלא וכדומה יעשה ולא יטלטל בידים ע"ש ולענ"ד אם קסמי הסכך נושרין הרבה על השולחן אפשר דמותר לטלטל אף בשבת להסירן אם נמאס מזה מידי דהוי אנרף של רעי. בה"ל שם ד"ה וביו"ט

⁴⁴ מ"ב ס"ק יד

⁴⁵ בה"ל שם ד"ה אסור

⁴⁶ בה"ל שם ד"ה כל בשם שו"ת התם סופר או"ח סימן קפ"ד

⁴⁷ ס' סוכת שלם פכ"ז הערה ל"ז בשם ס' שלחן שלמה ושכן משמע בבכור"י ס' תרס"ז סק"ו ועיין בשו"ת חלק"י

ח"ב ס' קכ"ז א

⁴⁸ שו"ת חלק"י שם, שו"ת באר משה ח"ז קו' אלקטריק ס' ק"ב

⁴⁹ מ"ב שם ס"ק כא

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

שהרי התנה עליהם שיהיה כחו וזכותו בהם וא"כ לא הוקצו כלל למצוה ולפיכך מותר להסתפק מהם בכל החג אימתי שירצה, ואפילו כשהן תלויים בסוכה אין בזה משום ביזוי מצוה כיון שלא הוקצו כלל למצוה.

וכן אם התנה ואמר "איני בודל מהן כל בין השמשות" ולא הזכיר בפירוש באיזה ימים, כוונתו על בין השמשות של כל ימי החג, והרי זה מותר להסתפק מהן אימתי שירצה⁵⁰ בין ביום הראשון בין בשאר ימים:.

וכן אם לא הזכיר כלל בין השמשות אלא אמר איני בודל את עצמי מלהסתפק מהם בכל עת שארצה, הרי זה מסתפק מהן אימתי שירצה, שכיון שהתנה להסתפק מהן בכל עת שירצה הרי גם בין השמשות הוא בכלל התנאי ונמצא שלא חלה עליהם הקדושה מעולם.

אבל אם אינו מתנה עליהם בלשונות אלו, רק אמר "איני מתנה עליהם שאהא מותר להסתפק מהם כשיפלו מהסוכה" אין תנאי זה מועיל כלום, שהרי לא התנה אלא על שעה שלא יהיו תלויים בסוכה, וא"כ בבין השמשות שהיו תלויים בסוכה חלה עליהן קדושת הסוכה⁵¹ וכיון שחלה שוב אינה נפקעת ע"י מה שהתנה מתחלה. ולפיכך אפילו אם נפלה מהסוכה אסור להסתפק מהם

וכן אם אמר "איני בודל מהם כל שהות אורך בין השמשות של יום הראשון בלבד", ולא התנה על בין השמשות של שאר הימים, אסור להסתפק מהם⁵² מיום שני ואילך לפי שכל יום ויום נחשב לקדושה בפני עצמה, וחלה עליהם הקדושה בתחלת כניסת כל יום שלא התנה עליו.

ואם התנה עליהם שאינו בודל מהם כל שהות בין השמשות שמיום שני ואילך ולא התנה על בין השמשות של יום הראשון, אסור להסתפק מהם אפילו מיום שני ואילך, שכיון שחלה עליהם הקדושה בבין השמשות הראשון, שוב אינה נפקעת כל ימי החג לפי שהן יום אחד ארוך לענין זה להחמיר, אבל לא להקל.

נהגו העולם שכל דבר חשוב תולין בסוכה לנוי כגון סדינין המצויירין וכיוצא בהן, ומסירין אותן מן הסוכה בכל עת שירצו כגון מפני הגשמים או מפני הגנבים אפילו אם לא התנה עליהם מערב יום טוב, ויש שנתנו טעם למנהג שכל אדם שתולה דברים חשובים בסוכה לנוי, ודאי אין דעתו אלא על דרך המנהג דהיינו להסירן משם בעת הצורך, והרי זה כאלו התנה עליהם בפירוש תנאי המועיל, ולפיכך מותר להסירן משם אימתי שירצה ואפילו שלא בשעת הגשם⁵³ ואפילו אין שם חשש מהגנבים שהרי לא חלה עליהם קדושת הסוכה מעולם.

⁵⁰ מ"ה שם ס"ק יח ובשעה"צ ס"ק כא

⁵¹ שאין תנאי מועיל אלא לשלא תחול הקדושה אבל כיון שחלה שוב אינה נפקעת

⁵² כדעת הרמב"ן ודלא כרש"י עיין שעה"צ שם ס"ק כא

⁵³ מי שרוצה להסיר נויי הסוכה ביום טוב מפני הגשמים והגנבים יזהר שלא יקשר הנויין בסוכה בקשר נמור שהרי אסור להתירן ביום טוב אלא יענבם. שו"ע הרב שם יז

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ביצה

ומכל מקום לכתחלה נכון הדבר להתנות עליהם מערב יום טוב. אף מי שאין דעתו להסיר הנויין מהסוכה כל ימי החג, מכל מקום אם יודע שהילדים יאכלו מהנויין בתוך החג יתנה עליהם מערב יו"ט⁵⁴. ויש שכתבו⁵⁵ שאם יודע שהילדים יאכלו מהם, מוטב שלא לתלותם שינתקו החוטים ויבואו לידי חלול שבת, וגם שמא יבואו לאכלם, אכן אם יכול לתלותם בגובה שלא יוכלו הילדים להגיע לשם או שאין לו ילדים, מצוה לתלות נוי סוכה.

יב. אבל עצי סוכה דחלה קדושה עלייהו אתקצאי לשבעה

בשונה מנויין סוכה, עצי הסוכה בין הדפנות ובין הסכך גם אם התנה שלא יחול קדושה על הסוכה אין מועיל, גם אם התנה עליהם מערב יום טוב ואמר אין אני בודל מלהסתפק מהם כל שהות אורך בין השמשות של כל שמונת הימים. שמכיון שא"א ליטול בין השמשות מהדפנות או הסכך משום סתירת אהל איתקצי לכולי שבעה. ואפי' נפלו, וזה דוקא בשבעת הימים אבל בשמיני שלו שאיסורו הוא רק משום מוקצה מועיל התנאי לכשיפלו שיכול להשתמש בהן⁵⁶.

אך אם עשה סוכה בחול המועד והתנה על עצי הדפנות בתנאי המועיל להסתפק מהן בכל עת שירצה הרי זה מסתפק מהן בכל עת שירצה אפילו בשעה שהסוכה קיימת, וישוב בה לשם מצוה ואין בזה משום ביזוי מצוה, כיון שהדפנות לא הוקצו כלל למצוה, שהרי התנה עליהם מתחלה שיהא רשאי להסתפק מהן, ונמצא שלא חלה עליהם קדושת הסוכה מעולם⁵⁷.

יג. הפריש שבעה אתרוגין לשבעה ימים ... כל אחת ואחת

יוצא בה ואוכלה למחר

⁵⁴ שו"ע הרב שם יח

⁵⁵ מ"ב שם יא

⁵⁶ ולכאורה אם אינו רוצה אלא ליטול קיסם מהסכך בלי לסותרו או שרצה ליטול ענף מעובי הסכך שאין בזה משום סתירה לכאורה יועיל התנאי אם התנה עליהם מערב יום טוב קודם כניסת יום טוב כלומר קודם בין השמשות ואמר אין אני בודל מלהסתפק מהסכך כל שהות אורך בין השמשות של כל שמונת הימים, שנמצא בשעה שהיתה הקדושה צריכה לחול עליהם בכניסת היום בשעה זו לא חלה עליהם כלל שהרי התנה עליהם שיהיה כחו וזכותו בהם, וא"כ לא הוקצו כלל למצוה ולפיכך מותר להסתפק מהם בכל החג אימתי שירצה וכן אם התנה ואמר איני בודל מהן כל בין השמשות בסתם דהיינו שלא הזכיר בפירוש ליום הראשון ולא לשאר ימים היתה כוונתו על בין השמשות של כל ימי החג והרי זה מותר להסתפק מהן אימתי שירצה בין ביום הראשון בין בשאר ימים. וכן אם לא הזכיר כלל בין השמשות אלא אמר איני בודל את עצמי מלהסתפק מהם בכל עת שארצה הרי זה מסתפק מהן אימתי שירצה שכיון שהתנה להסתפק מהן בכל עת שירצה הרי גם בין השמשות הוא בכלל התנאי ונמצא שלא חלה עליהם הקדושה מעולם. ועיין שולחן ערוך הרב שם סעיף ט – י שולחן ערוך הרב שם סעיף יד

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

בסוכה דף מו: התבאר שאם הפריש שבעה אתרוגים לשבעת ימי חג הסוכות⁵⁸, כל אחד מהאתרוגים יוצא בו ואוכלו באותו הלילה, אבל ביומו אסור⁵⁹, שהוקצה לכל אותו היום.

⁵⁸ שו"ע ונו"כ תרסה ב

⁵⁹ ובשיטת ריב"ב מסתפק איך דינו לענין ביה"ש. מ"ב שם ז